

પ્રાથમિક શાળાના —
 — ત્રીજા ધોરણ માટે.

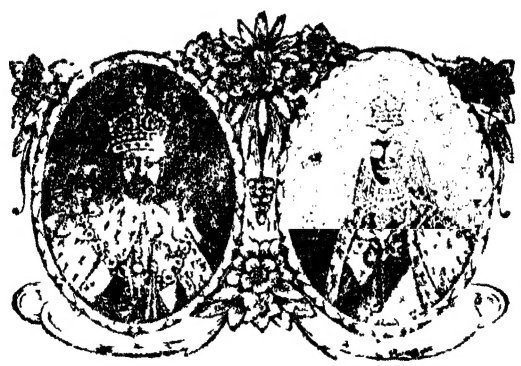
ॐ આપોઆપ બુદ્ધિ બીલવવાનું સાધન. ॐ

મુખગાણિત શિક્ષક. ભાગ ૪.

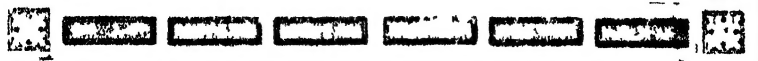
૧૫૧

રવિવાર -

જગન્નાથ મોતીરામ શાહ
 "ભગવાન શિક્ષક" વર્ણવેલા હતા.
 શાહપાર મુરત.

કિંમત રૂ. ૦ ૧-૬.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૭૯૭

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ મુખ્યગણિત શિક્ષક-૪

વિષય મેટ્રિક : ૯૪૩ : ૬૬

દેશી રાજ્યોમાં ટેકસ્ટ બુક્સ, ઇનામ અને લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણી ખાતાના અધિકારી
સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્ગૃહસ્થોના ઉત્તમ
સર્ટિફિકેટ પામેલો.

પ્રાથમિક શાળાના ત્રીજા ધોરણના.

મુખ્યગણિત શિક્ષક. ભાગ ૪.

—~~~~~—

રચનાર, છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

શાહપોર-સુરત.

—~~~~~—

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

~~~~~

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૪થી.

પ્રત. ૩૩૦૦

૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭

સર્વ હક સ્વાધીન.

~~~~~

શા. ખુબચંદ અમીચંદના ધી સુરત. જેન એનજીન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
પ્રભુશંકર નરભેરામ વ્યાસે છાપ્યું છે ખપાટીયા ચકલા સુરત.

~~~~~

સંવત ૧૯૭૩.

સને ૧૯૧૭.

કિંમત રૂ. ૦-૧-૯.

ચોથી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

આ ચોથી આવૃત્તિ પુષ્કળ સુધારા વધારા સાથે બહાર પાડી છે. આશા છે કે એ વધારે ફળપ્રદ થઇ પડશે.

પહેલી આવૃત્તિને માટે કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ અને વિદ્વાન સહૃદયોએ પોતાના અભિપ્રાયો મોકલેલા, તેમજ જે દેશી રાજ્યોએ મંજૂર કરેલા છે, તેમનો ખરા અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનવાની તક લઉં છું.

શાહપોર-સુરત.

તા. ૧-૨-૧૭

}

સિં. સેવક,

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પહેલી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

ગુજરાતી પ્રાથમિકશાળાના નવા ત્રીજા ધોરણમાં મુખ્યગણિતનો અભ્યાસક્રમ નીચે પ્રમાણે છે,—“પહેલા ત્રણ વર્ષમાં શીખી ગએલા આંક અને કોષ્ટકોનો ઉપયોગ થાય એવું મુખ્યગણિત”

આ મુખ્ય આ છુકમાં બીજા ધોરણમાં શીખી ગએલા પોણા અને સવાયા એ બે આંકના સરવાળા, બાદબાકી, ગુણકાર અને ભાગાકારથી થતા વ્યાવહારિક ઉપયોગના બે મનોમત્તો પ્રથમ આપવામાં આવ્યાં છે. તેમાંનાં વિવિધ જાતના હિસાબોના જેવાજ બીજા અનેક હિસાબો શિક્ષકો પૂછી શકશે તો નિઃશક આંક અને તેનો ઉપયોગ શિષ્યોને પાડો થશે

ત્રીજા ધોરણમાં તોલમાપ, લુગડાનાં માપ, બરતરનાં માપ, અને વખતના સ્થાનિક કોષ્ટકો ચત્રાવવાનાં છે તે પણ આમાં આપવામાં આવ્યાં છે.

આ પુસ્તકમાં બીજા ધોરણમાં શીખવાએલી શેર અને મંજૂરી
ધાતોનો ઉપયોગ થાય એવા હિસાબ પણ આપવામાં આવ્યા છે.

પહેલા ધોરણમાં શીખી ગએલા આંકનો સવિસ્તર ઉપયોગ
જો કે બીજા ધોરણના “ભૂગોળ શિક્ષક” માં આપવામાં
આવ્યો છે, છતાં અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે પાઠ્યક્રમ સંધાના ધોરણોના
આંકનો શીખવાઈ ગએલો ઉપયોગ આ ધોરણમાં પણ પુનરાવર્તન
તરીકે પૂછવો જોઈએ. તે પ્રમાણે આ બુકની છેવટે આંક અને
ધાતોના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબોનું વિશાળ મનોયત્ન આપવામાં
આવ્યું છે, તેમાં પાઠ્યક્રમ બધા ધોરણના આંકનો તથા ધાતોનો
ઉપયોગ ચઢતા ક્રમથી આપવામાં આવ્યો છે. તા. ૧૧-૬-૧૯૧૪

શાહપોર
સુરત. }

હિ. સેવક,

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

કાઠિઆવાડના મે. એન્ટ હુ ધી ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે
હુ. નં. ૩૩૩૧ તા. ૧૫-૬-૧૫થી એનજિનિસની સર્વ
—સ્કૂલોમાં લાયબ્રેરી માંટે મંજૂર કરેલો—
સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

‘ભૂગોળ શિક્ષક’ બે આના.

સુરત જિલ્લાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” સવા આનો.

સુરત જિલ્લાનો નકશો. ત્રણ આના.

કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર-સુરત.

અભિપ્રાયો.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની

પ્રત્યેક તરમાળા વિષે

શ્રીયુત ભાઈચંદ પુંજદાસ શાહ.

મહીકાંઠા એજન્સિની ભૂગોળ વગેરેના કર્તા.

સાદરા તાલુકા સ્કૂલના હેડમાસ્ટર સાહેબ.

પોતાના તા. ૧૫-૭-૧૫ના પત્રમાં લખે છે કે:—

“ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતની ભૂગોળ શીખવા તથા શીખવવા માટે શિષ્ય શિક્ષક બંનેને આ પુસ્તક સાધનરૂપ છે, અને તે બંનેને ઉપયોગી છે. શિક્ષકને નોંધ કાઢવાની મહેનત બચે છે. અને વિદ્યાર્થીને શિક્ષકની મદદ વિના ભૂગોળનું જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે. એકંદરે આપનો પ્રયાસ જનસંમુદને ઘણો આદરણીય અને ઉપયોગી ધર્મ પડવાનો છે.”

મહેરબાન કાઠિયાવાડના એજન્ટ દુ. ધ. ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે હું નં. ૪૧૭૫ તા. ૨૬-૭-૧૫થી એજન્સિની સ્વ સ્કૂલોમાં લાયબ્રેરી માટે સુરત જિલ્લાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” મંજૂર કર્યો છે.

પ્રકરણ ૧. આંકનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૧.

- ૧) ૫ એટલે કેટલા દશક ? ૨૧ એટલે કેટલા દશક ? ૭૧ એટલે કેટલા દશક ?
- ૨) ૧૨૧; ૧૫; ૧૭૧; ૭૫; ૮૭૧; ૨૫ના દશક કેટલા ?
- ૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો ? ૨૫ એટલે કેટલા સો ? ૭૫ એટલે કેટલા સો ?
- ૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૮૭૫ ના સો કેટલા ?
- ૫) ૦૧ દશક; ૦૧ દશક; ૦૧૧ દશકના એકમ કેટલા ?
- ૬) ૦૧ સો; ૦૧ સો; ૦૧૧ સો; ૧૧ સો; અને ૨૧ સો એટલે કેટલા ?
- ૭) ૧૬×૦૧; ૩૨×૦૧; ૪૮×૦૧; ૫૮×૧૧; કેટલા ?
- ૮) ૧૬×૨૧; ૩૨×૫; ૪૮×૭૧; ૫૮×૧૨૧; એટલે કેટલા દશક ?
- ૯) ૮×૦૧; ૧૫×૦૧; ૩૫×૦૧; ૪૮×૧૧; ૫૪×૧૧; ૬૭×૨૧ કેટલા ?
- ૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫; ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો ?
- ૧૧) ૨૭×૨૫; ૨૭×૫૦; ૧૨૫×૧૦; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬; એટલે કેટલા સો ?
- ૧૨) ૫૦-૨૫; ૭૫-૫૦; ૧૨૫-૭૫; ૧૫૦-૧૨૫; ૧૭૫-૫૦; ૨૨૫-૧૫૦; ૮૭૫-૧૨૫; ૭૫૦-૨૫૦; ૧૨૫૦-૨૫૦ ૧૨૫૦-૧૨૫; ૭૫૦-૫૦૦; ૩૫૦૦-૨૫૦; ૩૭૫૦-૭૫૦; ૨૨૫૦-૧૧૨૫ કેટલા ?
- ૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫૦÷૭૫; ૭૫૦÷૧૦; ૨૫૦૦÷૨૫ એટલે કેટલા ?

પ્રકરણ ૨.

કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણા નાણાનું કોષ્ટક

૧૥ પાઈ = ૧ અધેતો.

૩ પાઈ = ૧ પૈસો (સવાકો)

૨ પૈસા = ૧ ઢંધુ (અઢીકો)

૪ પૈસા = ૧ આનો,

૨ આના = ૧ બેઆની.

૨ બેઆની = ૧ પાવતી.

૨ પાવતી = ૧ અડધો.

૨ અડધા = ૧ રૂપીઓ.

૧૫ રૂપીઆ = ૧ ગેણી.

(૨) સરકારા હિસાબમાં.

૧૨ પાઈ = ૧ આનો.

૧૬ આના = ૧ રૂપીઓ.

(૩) વેપારી હિસાબનું

૧૬ વીસવાસી = ૧ બદામ.

૧૬ બદામ = ૧ દોકડો.

૧૦૦ બદામ = ૧ આનો.

૧૦૦ દોકડા = ૧ રૂપીઓ.

૧૬૦૦ બદામ = ૧ રૂપીઓ.

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨૥ રૂપીઆભાર = ૧ અધોળ.

૪૥ જુના પૈસાભાર = ૧ અધોળ.

૪૥ ટાંક = ૧ અધોળ.

૨ અધોળ = ૧ નવટાંક

૨ નવટાંક = ૧ પાશેર

૨ પાશેર = ૧ અચ્છેર

૨ અચ્છેર = ૧ શેર

૪૦ રૂપીઆભાર = ૧ શેર

૭૨ જુના પૈસાભાર = ૧ શેર

૯૬ નવા પૈસાભાર = ૧ શેર

૪૦ શેર = ૧ મણ

૫ મણ = ૧ કોથળો

૭ મણ = ૧ નાનો હારો

૧૨ મણ = ૧ માણી.

૧૬ મણ = ૧ કળશી.

૨૦ મણ = ૧ ખાંડી

૨૧ મણ = ૧ મોટો હારો

૨૪ મણ = ૧ ભાર,

૩૦ મણુ = ૧ ગાંધી.

૪૨ મણુ = ૧ બેડીઉં.

૪૦ મણુ = ૧ મુડો.

૧૦૦ મણુ = ૧ મોટો મુડો.

(૫) રૂ તથા કપાસ તોળવાનું

૪૮ શેર = ૧ ધડી

૦ ધડી = ૧ બાર.

(૬) મુંબઈમાં ચાલતું માપ.

૨ નવટાંક = ૧ પાશેર

૨ પાશેર = ૧ ટીપરી

૨ ટીપરી = ૧ શેર.

૪ શેર = ૧ પાયલી.

૧૬ પાયલી = ૧ ફરો. (મણુ)

૮ ફરો = ૧ ખાંડી.

૨૫ ફરો = ૧ મુડો.

(૭) સોનું રૂપું તોળવાનું (દેશી)

૬ ચોખાબાર = ૧ રતી.

૪ મગ = ૧ રતી

૩ રતી = ૧ વાલ.

૧૬ વાલ = ૧ ગદીઆણો.

૨ ગદીઆણો = ૧ તોલો.

૪૨ વાલ = ૧ તોલો.

(૮) દક્ષિણમાં ચાલતું.

૮ રતી = ૧ માસો.

૧૨ માસો = ૧ તોલો.

(૯) ગણતરીનું કોષ્ટક

૧૨ નંગ = ૧ ડઝન.

૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)

૨૦ નંગ = ૧ કોડી (કુંડી)

૧૦૦ નંગ = ૧ સેંકડો.

૧૦ સેંકડો = ૧ હજાર.

(૧૦) કાગળ ગણવાનું.

૨૪ તાર = ૧ ધા (દસ્તો)

૨૦ ધા = ૧ રીમ.

૧૦ રીમ = ૧ ગાંસડી.

મહત્વદશ કે પરિમાણો.

(૧૧) કપડાં ભરવાનું.

૨ આંગળ = ૧ તસુ.

૧૨ તસુ = ૧ પુટ.

૨ પુટ = ૧ ગજ.

૨૪ તસુ = ૧ ગજ.

૩ પુટ = ૧ વાર.

૩૬ તસુ = ૧ વાર.

૨૦ તસુ = ૧ હાથ

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

(୧୨) ଅନ୍ତର ମାପવાનું (ଦୃଶ୍ୟ)

୮ ଉତ୍ତରାଷ୍ଠ=୨ ଆଗିତ.

૪ અંગીળ = ૧ મુઠ્ઠી.

૩ મુઠ્ઠી = ૧ વેંત.

२ वे'त = १ हाथ.

$$4 \text{ 614} = 1 \text{ 6'3.}$$

૨૦૦૦ હંડ   = ૧ ગાઉ.

୪ ମାତ୍ରି   = ୧ ଜ୍ୟୋତ.

૧ ગાઉ   = ૨૥ માપલ

(੧੩) ਵੱਸੀ ਥੀਰਸ ਮਾਪ.

૨૦ કાઠી=૧ વસો.

२० वसा=१ वींधु

કાળદર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.

३० १९५७=१ ५७.

૬૦ ૫૭=૧ થડી.

જા. ધડી=૧ પહેર

૮ પહોર } = ૧ દિવસ
૩૦ બંદી

૭ દિવસ=૧ અઠવાડીય

૧૫ દિવસ=૧ પખવાડીઉં

૩૦ દિવસ=૧ મહીનો.

૧૨ મહીના=૧ વર્ષ.

પર અઠવાડિયાં=૨ વર્ષ.

३६० દિવસ=૧ વર્ષ.

५० सेकंड=१ मिनिट.

૬૦ મિનિટ=૧ કલાક.

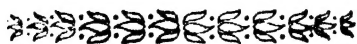
२४ कुसाक=१ दिवस.

२।।५७=१ मिनिट.

૨૪ મિનિટ=૧ ઘડી.

રાખડી = ૧ કલાક

૩ કક્ષાક=૧ પહોર.

પ્રકરણ ૩.

पौष्पानुं मुभगश्रित.

અનેાચત્ન ૨.

૧) અર્ધો ને પાવણી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

2) ॥ गण सुगन्धं हृदं श्रीगुं ॥ गण वीधुं तो डेटवुं थयु?

- ૩) ૨૭માં નાા હિમેશં તો ફેટલા થાય ?
- ૪) ૬૨ા મણુ ધઉં હતા ખીજ નાા મણુ લાબો તો ફેટલા થાય?
- ૫) ૪૫+નાા; ૪૭+નાા; ૩૭+નાા; ૬૯નાા+નાા ફેટલા ?
- ૬) નાા+૪૫નાા; નાા+૬નાા, નાા+૪૮નાા ફેટલા ?
- ૭) કધ સંખ્યામાંથી નાા લખએ તો ૪૫નાા, ૪૮, ૩૯, ને ૭૭ રહે?
- ૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળીને ફેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૯) ૧ા શેર દૂધમાંથી નાા શેર ઢોળામ ગયું તો ફેટલું રહ્યું ?
- ૧૦) મારી પાસે ૩. ના છે તેમાં શું હિમેશં તો ૩. ના થાય ?
- ૧૧) મારી પાસે ૩. ૧૬ના હતા તેમાંથી ૩. નાા ખોવામ ગયો તો ફેટલા રહ્યા ?
- ૧૨) ૩. ૨૪માંથી ૩. નાા ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?
- ૧૩) ૬૫-નાા, ૬૭ના-નાા; ૪૮ના-નાા; ૬૭ના-નાા ફેટલા થાય?
- ૧૪) ૧૭xનાા; ૨૩xનાા; ૪૭xનાા; ૯૯xનાા; ૬૭xનાા; ફેટલા ?
- ૧૫) એક તપેલામાં નાા મણુ દૂધ માય તો એવાટ તપેલામાં ફેટલા મણુ દૂધ માય ?
- ૧૬) એક રૂપીઆનું નાા ગજ તો ૩. ૫૭નું ફેટલું ?
- ૧૭) નાા ગજનું એક પાટલુન થાય તો ૨૮ પાટલુનમાં ફેટલા ગજ લુગડું વપરાશે ?
- ૧૮) ૩. નાા નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
- ૧૯) એક આનાનું નાા શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
- ૨૦) એક છોકરાને ૩. નાા આપીએ તો ૨૭ છોકરાને આપવા ફેટલા રૂપીઆ જોઈએ ?
- ૨૧) એક શીશીમાં નાા શેર સાહી માય તો ૬૮ શીશીમાં ફેટલી મળે?
- ૨૨) મહીને નાા મણુ ચોખા જોઈએ તો ૨૭ મહીનામાં ફેટલા જોઈએ?

- ૨૩) એક માણસને ૦૧૧ શેર બનાજ જોઈએ તો ૬૧ માણસને
કેટલું જોઈએ ?
- ૨૪) એક શેર બદામનો રૂ. ૦૧૧ પડે તો ૧૨ શેરનું શું બેસે ?
- ૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટલા ? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા ?
- ૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ?
- ૨૭) ૫૯ પોણું ? ૬૯ પોણું ? ૭૯ પોણું ? ૪૯ પોણું કેટલા ?
- ૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?
- ૨૯) પોણાની ચચારની પલાખી બોલો.
- ૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી લખો.
- ૩૧) એક કડીઓ દરરોજ રૂ. ૦૧૧ કમાય તો ૮ કડીઆ ૨૯ દિવ-
સમાં શું કમાશે ?
- ૩૨) રૂ. પાાની મણુ ખાંડ મળે તો ૨૭ મણુનું શું ?
- ૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા હશે ?
- ૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?
- ૩૫) પોણા કાગળમાંથી ૦૧ કાગળ કેટલા થશે ?
- ૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લખે તો
૬૯ થાય ?
- ૩૭) રૂ. ૩૩માંથી પોણો રૂપીઓ કેટલા છોકરાને અપાય ?
- ૩૮) રૂ. ૬૦ છે ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?
- ૩૯) રૂ. ૩૩ છે તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરું તો રૂ. ૪૫
થાય ?
- ૪૦) ૦૧૧ ગજ બનાતનો રૂ. ૧ બેસે તો ૨૭૧૧ ગજનું શું
બેસશે ?

સુરત જિલ્લાનો નકશો ત્રણ આના. [૧૧

- ૪૧) ૯૬ કોટની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો એક કોટની શી?
- ૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૩૯ આખા થાય?
- ૪૩) ૫૬૧ ગજ કપડામાંથી ૦૧૧ ગજના કેટલા રમાલ થાય?
- ૪૪) રૂ. ૨૭ના ૩૬ પહેરણુ મળે તો એક પહેરણુનું શું?
- ૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૯૫ ? કેટલા પોણે ૭૨૧૧ ?
- ૪૬) પોણો કેટલીવાર લખએ તો ૩૩૧ થાય ?
- ૪૭) ઘોડાને રોજ ૦૧૧ શેર ચંદી બોધએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલશે ?
- ૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨ ?
- ૪૯) ૩૯ પેંડામાંથી ૦૧૧ પેંડો કેટલા છોકરાને અપાય ?
- ૫૦) ૦૧૧ આનાનું શેર કાળું મળે તો રૂ. ૦૧૧નું કેટલું આવે ?
- ૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો ? પોણીસો લખો ?
- ૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય?

સવાયાનું મુખગણિત.

મનોયત્ન ૩.

- ૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૨) ૪૩૧૧ માં ૧૧ ઉમેરું તો કેટલા થાય ?
- ૩) ૬૮૧૧૧ રૂપીઆ હતા ને મારા લઈ ૧૧ રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૪) ૩૮૧૧૧+૧૧, ૬૭૧૧+૧૧, ૫૬+૧૧, ૭૦+૧૧ કેટલા ?
- ૫) ૧+૪૫, ૧+૪૭૧, ૧+૩૬૧, ૧+૭૮૧૧૧ કેટલા ?
- ૬) મારી પાસે રૂ. ૭૮૧૧૧ છે તેમાંથી ૧૧ રૂપીઓ ખર્ચ્યો તો શું બાકી રહ્યું ?

૨૨] સુરત જિલ્લાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” સવા આનો.

- ૭) રૂ. ૪૫ માંથી ૧૧ રૂપિયા ખર્ચા કર્યાં તો કેટલા રહ્યા ?
- ૮) ૭૮૧૧-૧૧, ૫૭૧૧-૧૧, ૩૬૧-૧૧, ૧૦૦-૧૧ કેટલા ?
- ૯) ૪૦-૩૮૧૧, ૬૮૧૧-૬૭૧૧, ૮૨૧૧-૮૧૧, ૭૧૧-૭૦ કેટલા ?
- ૧૦) સવા રૂપિયામાં શું ઉમેરીએ તો ૨૧૧ રૂપિયા થાય ?
- ૧૧) રૂ. ૩૧૧ છે ૫ રૂપિયા કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?
- ૧૨) ૯૯×૧૧, ૭૫×૧૧, ૬૯×૧૧, ૫૯×૧૧, ૭૯×૧૧ કેટલા ?
- ૧૩) ૪૭×૧૧, ૭૭×૧૧, ૯૫×૧૧, ૭૦૦×૧૧ કેટલા ?
- ૧૪) ૧૧ રૂપિયા શેર તો ૩૯ શેરનું શું ?
- ૧૫) એક બંડીમાં ૧૧ ગજ કપડું બાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંડી થશે ?
- ૧૬) એક કડીઓ રોજ ૧૧ રૂપિયા કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે ?
- ૧૭) ૭૨ તપેલી છે એક તપેલીનું વજન ૧૧ શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા મણ થશે ?
- ૧૮) રોજ ૧૧ શેર દોઢ વપરાય તો ૩૦ દિવસમાં કેટલો વપરાશે ?
- ૧૯) એક છોકરો ૧૧ દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?
- ૨૦) ૬૩ રૂપિયા મણ બદામ મળે તો ૧૧ મણનું શું બેસશે ?
- ૨૧) સવાયાની ચચારની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.
- ૨૨) સવાયાની બખેની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.
- ૨૩) ૯૯×૧૧થી ૭૯×૧૧ સુધી ઉતારો બોલો.
- ૨૪) જેટલા રૂપિયા તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લખ્યાં તો કેટલા રૂપિયા થાય ?
- ૨૫) રૂ. ૧૧નું ૧૧ શેર ધી મળે તો ૪૩ રૂપિયાનું કેટલું આવે ?
- ૨૬) એક આનાનું ૧૧ શેર દોઢ મળે તો ૩.૩નું કેટલું આવશે ?

શુજરાતની સામાન્ય બુજોળની પ્રશ્નોત્તરમાળાઢોઢ આનો. [૧૩

- ૨૭) હું ૪૧ માણસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારું કુલ લેણું કેટલું હશે ?
- ૨૮) ઁક શેર ધાણાનો સવા આનો ઁસે તો ૭ શેર ધાણાનું શું આપવું પડશે ?
- ૨૯) ૧૨ સુથારને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?
- ૩૦) ૧૫ રૂપીઆને ૧૫ પાવત્રી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૩૧) મણુ સાકરના રૂ. ૫૦ ઁસે તો ૨૯ મણુનું શું ઁસે ?
- ૩૨) કેટલા પાવલાં મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?
- ૩૩) સવા રૂપીઆમાં ૦૧ રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?
- ૩૪) સવા કાગળમાંથી ૦૧ કાગળ કેટલા થશે ?
- ૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાં સવા રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?
- ૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળે ?
- ૩૭) સવા શેર વેગણનો ઁક આનો તો ૫૮૧૧૧ શેર વેગણનું શું ?
- ૩૮) ઁક કોટની સીવડામણી ૧૧ રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩૧૧ રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ સીવડાવ્યા હશે ?
- ૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા સવા રૂપીઆની કેટલી ઢગલીઓ થશે ?
- ૪૦) ઁક તાકામાં ૪૭૧૧ ગજ કપડું છે તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણુ થશે ?
- ૪૧) ૫૫ રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપી લીધી તો ઁક ટોપીની કેટલી કિંમત પડી ?
- ૪૨) કેટલી વાર સવા લઘુએ તો ૮૮૧૧૧; ૭૩૧૧૧; ૪૬૧૧; ૧૦૭૧૧; ૮૭૫ થાય ?
- ૪૩) ઁક હજમતનો ૧૧ આનો આપવો પડે છે મેં હજમતે રૂ. ૫ આપ્યા ત્યારે કેટલી હજમત કરાવી હશે ?

પ્રશ્નોત્તર માળા ફોઢ આનો.

- ૪૪) ૪૨૥ ૩પીઆમાંથી સવા ૩પીઆ વાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે ?
 ૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૫ ? કેટલા સવા ૪૮૥૥ ?
 ૪૬) ૪૪ વાર સવા ૩પીઓ લેવાને બદલે ૨૥ ૩પીઆ કેટલી વાર લખએ તો ચાલે ?
 ૪૭) કેટલા સવા હોયતો પુરેપુરા આખા થાય ?
 ૪૮) ૧૥ આને શેર હજાર મળે તો ૧૥ ૩પીઆની કેટલી આવે ?

શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોચત્ન ૪.

- ૧) ૩પીઆભાર ઘી લીધું એમાં શું સમજ્યા ?
 ૨) પૈસો એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર; ૩પીઓ ને ૩પીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો,
 ૩) અઘોળના ૩પીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
 ૪) અઘોળ તોળવા માટે કેટલા ૩પીઆ મૂકવા ? કેટલા પૈસા મૂકવા ?
 ૫) ૨૥ ૩પીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
 ૬) ૪૥ પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા ૩પીઆ મૂકીને તોળાએ તો ચાલે ?
 ૭) અઘોળ દરાખ લીધી બીજીવાર અઘોળ લીધી કેટલી થઈ ?
 ૮) અઘોળ બે વખત લેવાને બદલે એકી વખતે કેટલું લેવું ?
 ૯) નવટાંકના અઘોળ કેટલા ? કેટલા અઘોળાનો નવટાંક થાય ?
 ૧૦) નવટાંકના ૩પીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
 ૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪૥ પૈસાભાર ઢોળાઈ ગયું કેટલું રહ્યું ?
 ૧૨) ૪૥ પૈસાભાર બદામમાં ૨૥ ૩પીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

- ૧૩) પાશેરના નવટાંક; કેટલા? અઘોળ કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?
- ૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અઘોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર ૧૮ પૈસાભાર કયા કાટલાની બરાબર છે?
- ૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અઘોળ એમાં ભાર કેતો વધારે?
- ૧૬) ૪૥ પૈસાભાર ખાંડ, અઘોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું?
- ૧૭) પાશેર મધમાંથી અઘોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું?
- ૧૮) ૨૥ રૂપીઆભાર મરી, ૨૥ રૂપીઆભાર તજ, અને ૪૥ પૈસાભાર એકત્રીમાં કેટલી સૂઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?
- ૧૯) પાશેર કેતી કેતી બરાબર છે ? પાશેર ને પાશેર કેટલું ?
- ૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય ?
- ૨૧) અચ્છેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અઘોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૨૨) અચ્છેર કેતી કેતી બરાબર છે ?
- ૨૩) અચ્છેર ધીમાંથી વાપરતાં ૩ અઘોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું?
- ૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી પણ શીશીમાં અચ્છેર માય છે તો શીશી બરતને બીજી કેટલી લેવી ?
- ૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ધી મળી કેટલું વજન થયું ?
- ૨૬) પોણોસેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અઘોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૨૭) એકલા રૂપીઆથી પોણોસેર શી રીતે તોળી આવવું ?

- ૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણા શેર તોળી અપાય ?
- ૨૯) પોણાશેર કેની કેની બરાબર છે ?
- ૩૦) પોણાશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું થયું ?
- ૩૧) શેરમાંથી કેટલું લઈએ તો પોણાશેર રહે ?
- ૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા ? પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળા કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૩૩) શેર કેની કેની બરાબર છે ?
- ૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળા વડે નવટાંકી, પાશેરા, અચ્છેરા, અને શેરીઓ બનાવો.
- ૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.
- ૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઈએ તો શેર થાય ? ગા શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું ?
- ૩૭) ૧૬ અધોળા તે કેટલા શેર ? ૭ શેરના ? ૧૧ શેરના ? ૨૧ શેરના ? ૧૧૧ શેરના ? ૧ શેરના અધોળા કેટલા ?
- ૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે પાશેરા કેટલા મૂકવા ? ચાર શેરના પાશેરા કેટલા ?
- ૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે એનો ભાર કેટલો ? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય ?
- ૪૦) ત્રાજવાના એક પદલામાં પાંચશેરી મૂકી છે ને સામા પદલામાં પાશેરા મૂક્યો છે તો કેટલું તોળશે ?
- ૪૧) ૨ પાઇતી પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું શું બેસે ?
- ૪૨) ૯ પાઇતું શેર દૂધ આવ્યું ત્યારે ૧૧૧ શેરનું શું આપવું ?
- ૪૩) ૮ આને શેર બદામ મળે તો પાશેરનું શું આપવું ?
- ૪૪) બાર વખત અધોળા અધોળા મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?

મુરત જિલ્લાનો “બૂગોળ શિક્ષક” સવા આનો. [૧૭]

- ૪૫) શેરમાં ૪૥૫ પૈસાભાર દૂધ ઓછું મળ્યું ત્યારે પોણાશેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?
- ૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ધી છે તેમાં કેટલું નાખું તો ૭ શેર થાય ?
- ૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું થું ? એક પૈસાનું કેટલું આવે ?
- ૪૮) બે પાંચનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?
- ૪૯) ૨૥૫ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અઘોળની બરાબર છે ?
- ૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆભારની બરાબર ?
- ૫૨) ૧૫ શેર ને ૫ રૂપીઆભારના રૂપીઆભાર કેટલા ?
- ૫૩) એક પાશેરના નવટાંકા કેટલા ? અઘોળ કેટલા ?
- ૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંકા કેટલા ? અઘોળ કેટલા ?
- ૫૫) ૨૦ રૂપીઆભાર તે કેટલા નવા પૈસાભારની બરાબર છે ?
- ૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧૥૫ શેર થાય ?
- ૫૭) પોણાશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?
- ૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણા શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
- ૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪૥૫ પૈસાભાર ધી મળી કેટલું વજન થાય ?
- ૬૦) અચ્છેર બદામ, ૫ રૂપીઆભાર સાકર અને ૮ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો ૧ શેર વજન થાય ?
- ૬૧) પોણા શેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું.
- ૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?
- ૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણાશેર ને શેર તોળ્યું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ?

૧૮] ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ ને શિક્ષકોને ઉપયોગી

મણુની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૫.

- ૧) મણુના શેર કેટલા ? કેટલા શેરનો મણુ ? શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? મણુના રૂપીઆભાર કેટલા ?
- ૨) ૧૧ મણુના શેર કેટલા ? ૦૧૧ મણુના શેર કેટલા ?
- ૩) ૪૮ શેર તે એક મણુથી કેટલું વધારે ? અને સવામણુથી કેટલું ઓછું ?
- ૪) ૧૧૧ મણુમાંથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલું રહે ?
- ૫) ૩૮ શેર ૦૧૧ મણુથી કેટલું વધારે ? અને મણુમાં કેટલું ઓછું ?
- ૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મણુ કેટલા ?
- ૭) મણુના દશશેર કેટલા ? પાંચશેરી કેટલી ? અઢોશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ? અધમણીઆ કેટલા ?
- ૮) ૨૧૧ મણુ ૭ શેરના શેર કેટલા ?
- ૯) ૧૧ મણુની પાંચશેરી કેટલી ? અઢોશેરી કેટલી ?
- ૧૦) ૧૧૧ મણુમાંથી પાંચશેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧૧ શેર કેટલો વખત આપી શકાય ?
- ૧૧) ૨૫ શેરમાં ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મણુ થાય ? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણુ રહે ?
- ૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણુ રહે ?
- ૧૩) ૨૧૧ મણુ ધીમાંથી ૨૫ શેર ગળી ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
- ૧૪) એક મણુ ધી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તેની આપવું ? પાંચશેરીથી કેટલીવાર તોળવું ?
- ૧૫) મારે મણુ દાળ જોઇએ છીએ તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજા કેટલી લાવવી ?

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા દેખો આનો. [૧૬

- ૧૬) અધમણીઓ, દશશેરી, અને પાંચશેરી એક તાળવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?
- ૧૭) ૦૥૥ મણુ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું ?
- ૧૮) મણુમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલું થયું ?
- ૧૯) મણુ તોળવાને માટે બેશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?
- ૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઘએ તો મણુ થાય ? મણુનો ૧૬ મો ભાગ ?
- ૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઘએ તો મણુ થાય ?
- ૨૨) સાત વખત દશશેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણુ થયું ?
- ૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે મારે ૨ મણુ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી ?
- ૨૪) મણુના શેર કેટલા ? શેરના અઘોળા કેટલા ? મણુના અઘોળા કેટલા ?
- ૨૫) ૧૥૥ મણુ અનાજ છે રોજ બેશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ? અને ૩ શેર વાપરીએ તો ?
- ૨૬) શેર એ મણુનો કેટલામો ભાગ છે ?
- ૨૭) ૨૥૥ મણુ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણુ થાય ?
- ૨૮) પોણા મણુમાં ૪૥૥ શેર ઓછું તે કેટલું ?
- ૨૯) પાવલાના ૫ શેર ચોખા મળે તો મણુનું શું બેસે ?
- ૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણુનું શું પડ્યું ?
- ૩૧) રૂ. ૨૨એ મણુ ઘી મળે તો ૦૥૥ મણુનું શું ?
- ૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તે કેટલા થાય ?
- ૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરીથી કેટલી વખત તોળી આપવું ? અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?
- ૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઘએ તો ૦૥૥ મણુ થાય ?

- ૩૫) ૨૥ મણુ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા ?
 ૩૬) કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨૥ મણુ જેટલો થાય ?
 ૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
 ૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે તેનાથી ૨૥ મણુ શી રીતે તોળી આપવું ?
 ૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું, અને ૨૭ શેરનું
 એવાં ચાર કાટલાં છે તે વડે ૧૯, ૨૮, ૨૯, ૩૯ શેર શી
 રીતે તોળી આપવું ?
 ૪૦) ઉપલાં ચાર કાટલાંથી ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી
 રીતે તોળી આપવું ?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઘુએ તો કેટલું થાય ? અચ્છેરનું બમણું
 કેટલું ? પાશેરનું બમણું કેટલું ? નવટાંકનું બમણું કેટલું ? અધોળનું
 બમણું કેટલું ? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું ?

અધમણુ બે વખત લઘુએ તો કેટલું થાય ? દશશેરનું બમણું
 કેટલું ? પાંચશેરનું બમણું કેટલું ? અઢીશેરનું બમણું કેટલું ? સવાશેરનું
 બમણું કેટલું ?

અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો શેરનું શું ? જ. રૂ. ૨). પાશેરનો
 રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું શું ? જ. રૂ. ૨). નવટાંકનો રૂ. ૧) પડે તો
 પાશેરનું શું ? જ. રૂ. ૨). અધોળનો રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું શું ?
 જ. રૂ. ૨).

અધમણુનો રૂ. ૧) પડે તો મણુનું શું ? જ. રૂ. ૨). દશશેરનો

ચોથા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” બે આના. [૨૧

૩. ૧) પડે તો અધમણનું શું ? જ. ૩. ૨). પાંચશેરનો ૩. ૧) તો દશશેરનું શું ? જ. ૩. ૨). અઢીશેરનો ૩. ૧) પડે તો પાંચશેરનું શું ? જ. ૩. ૨). સવાશેરનો ૩. ૧) તો અઢીશેરનું શું ? જ. ૩. ૨).

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન ફેટલા ગણ્યું લીધું ? જ. બમણું. કિંમત ફેટલા ગણી આપી ? જ. બમણી. બમણું વજન લઇએ તો કિંમત ફેટલી આપવી પડે ? જ. બમણી. ચાર ગણું વજન લઇએ તો કિંમત ફેટલી આપવી પડે ? જ. ચાર ગણી. આઠ ગણું વજન લઇએ તો કિંમત ફેટલી આપવી પડે ? જ. આઠ ગણી.

ઉપરના હિસાબો પરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઇએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન ફેટલા ગણું મળે ? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન ફેટલા ગણું મળે ? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળે.

શેરનું અડધું ફેટલું ? અઞ્છેરનું અડધું ? પાશેરનું અડધું ? નવટાંકનું અડધું ? અધોળનું અડધું ફેટલું ?

મણનું અડધું ફેટલું ? અધમણનું અડધું ફેટલું ? દશશેરનું અડધું ? પાંચશેરનું અડધું ? અઢીશેરનું અડધું ? સવાશેરના અધોળા ફેટલા ? સવાશેરનું અડધું ?

શેરનો ૩. ૧) પડે તો અઞ્છેરનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા.

અઞ્છેરનો ૩. ૧) પડે તો પાશેરનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા. પાશેરનો

૩. ૧) પડે તો નવટાંકનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા. નવટાંકનો

૩. ૧) પડે તો અધોળનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા. અધોળનો ૩. ૧)

૨૨] સુરત જિલ્લાનો નકશો ત્રણ આના.

એસે તો અડધા અધોળનું અથવા સવારૂપીઆભારનું થું પડે? જ. ૩. ૦ા.

મણુનો ૩. ૧ પડે તો અધમણુનું થું એસે? જ. ૩. ૦ા.

અધમણુનો ૩. ૧) પડે તો દશશેર અથવા ૦ા મણુનું થું એસે? જ. ૩.

૦ા. દશશેરનો ૩. ૧) એસે તો પાંચશેરનું થું એસે? જ. ૩. ૦ા.

પાંચશેરનો ૩. ૧) એસે તો અઢીશેરનું થું એસે? જ. ૩. ૦ા. અ.

ઢીશેરનો ૩. ૧) એસે તો સવાશેરનું થું એસે? જ. ૩. ૦ા. સવા.

શેરનો ૩. ૧) એસે તો દશ અધોળનું થું એસે? જ. ૩. ૦ા.

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો ફેટલામો ભાગ લીધો? જ.

અડધો ભાગ. કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપ્યો? જ. અડધો ભાગ. વજ-

નનો અડધો ભાગ લખ્યે તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે?

જ. ૦ા ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લખ્યે તો કિંમતનો ફેટલામો

ભાગ આપવો પડે? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લખ્યે

તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. આઠમો ભાગ.

વજનનો સોળમો ભાગ લખ્યે તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો

પડે? જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ઠરમો ભાગ લખ્યે તો કિંમતનો

ફેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ઠર મો ભાગ. વજનનો ૪૦ મો

ભાગ લખ્યે તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ૪૦મો

ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦ મો ભાગ લખ્યે તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ

આપવો પડે? જ. સોળસેમો ભાગ. આ ઉપરથી કદ રીત નીકળી?

જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લખ્યે તેટલામો ભાગ

કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો ફેટલામો ભાગ

મળે? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો

ફેટલામો ભાગ મળે? જ. ચોથો ભાગ મળે.

સુરત જિલ્લાનો “બૂગોળ શિક્ષક” સવા આનો. [૨૪]

આ ઉપરથી કદ રીત નીકળી ? જ. ડ) કિંમતનો જેટલો લાભો લાગે આપીએ તેટલાભો લાગે વજન મળે.

રૂપીય ભારના અઘોળ અને શેરની અઢીશેરી
કરવાની સહેલી રીત.

૧૧ રૂપીઆભાર=૦૧૧ અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આંકમાં આવે તેના અધોળા થઇ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય. તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે રજા રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા? રજા÷૧૧=૨૨, ૨૨×૦૧૧=૧૧ અધોળ.
રજા÷૧૧=૨૨, ૨૨×૦૧૧ ૧૧ અઢીશેરી.

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતોના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

મૂલ્યના-હિસાબ વ્યવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

અનોયત્ન ૬.

- ૧) ૫ શેરના રૂ. ૦૥૩૩૩ તો મણનું શું ?
- ૨) ૬૬૬શેરના ૯ આના તો ૨ મણનું શું ?
- ૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦૥ આનાનું કેટલું ?
- ૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦૥૥ આનાનું કેટલું ?
- ૫) રૂ. ૦૥નું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
- ૬) રૂ. ૦૥૭નું મણ તો રૂ. ૦)૮૦નું કેટલું ?

૨૪] ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા હોલ આનો.

- ૭) રૂ. ૧નું ૧૧ શેર તો ૯૮૫૫ શેરનું થું ?
- ૮) રૂ. ૨૫૦ મળુ તો ૨૭૫ રૂપિયામાં કેટલા મળુ આવે ?
- ૯) રૂ. ૮નું મળુ તો ૨૬ રૂપિયાનું કેટલા મળુ ?
- ૧૦) રૂ. ૨૧નું ૫૨૫ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
- ૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧૫૫ શેરનું થું ?
- ૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
- ૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬૫ શેરનું થું ?
- ૧૪) મળુના ૨૫ રૂપિયા તો ૭૫ રૂપિયાનું કેટલા મળુ ?
- ૧૫) રૂ. ૨૫નું ૧૫૫ મળુ તો ૭૫ મળુનું થું ?
- ૧૬) ૩ મળુના ૩૫૫ રૂપિયા તો ૨૭ મળુનું થું ?
- ૧૭) ૨૭ મળુના ૧૬૨ રૂપિયા તો ૧૨ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૧૮) ૦૫ મળુ ૭ શેરનો ૧ રૂપિયા તો ૧૫૫ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૧૯) ૨૨ મળુ ધીના ૧૫૪ રૂપિયા તો ૩ મળુ ધીનું થું ?
- ૨૦) રૂ. ૨૪નું ૧૬ મળુ તો ૧૮ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૨૧) રૂ. ૧નું ૧૫૫ મળુ તો ૯૩૫૫ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭૫ આનાનું કેટલું ?
- ૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો ૧૮૫૫ આનાનું કેટલું ?
- ૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપિયાભારનું થું ?
- ૨૫) એક પૈસાનું ૨૫૫ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
- ૨૬) રૂ. ૦૫નું શેર તો ૧૫ મળુનું થું ?
- ૨૭) રૂ. ૨૫નું મળુ તો ૩૦ મળુનું થું ?
- ૨૮) ૫ શેરનો ૧૫૫ રૂપિયા તો ૧૫૫ મળુનું ?
- ૨૯) રૂ. ૧)નું ૧૫૫ શેર તો ૨૯ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૩૦) રૂ. ૧ નું ૦૫૫ શેર તો ૫૧ રૂપિયાનું કેટલું ?

- ૩૧) ૩. ૦નું શેર તો ૬૧ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૩૨) ૩. ૦નાનું અધોળ શેરનું શું ?
- ૩૩) ૩. ૧નું ૧૥ મણુ તો ૪૮ મણુનું શું ?
- ૩૪) ૩. ૧ની ૩૬ પેનશીલ તો ૧૧ રૂપીઆની કેટલી ?
- ૩૫) ૩. ૧૧ની ૨૥ શેર બરશી મળે તો ૩. ૭૫ની કેટલી આવે ?
- ૩૬) મણુ ધર્મમાંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
- ૩૭) ૫૦ માણુસો વચ્ચે ૨૥ મણુ દૂધ વપરાયું ત્યારે એક માણુસે કેટલું પીધું હશે ?
- ૩૮) એક શેરની ૫ ફેરી ચઢે ત્યારે ૧૧ મણુની કેટલી ચઢશે ?
- ૩૯) ૩. ૧ ની ૨૩ શેર જીવાર મળે તો ૦૥ મણુ ૮૥૥ શેરનું શું બેસશે ?
- ૪૦) ૬૮ ફેરીનો ૩. ૧ બેસે તો ૨૥ રૂપીઆમાં કેટલી આવશે ?
- ૪૧) ૩. ૬ ની મણુ ફેરી મળે તો ૩. ૧૭૪ ની કેટલા મણુ આવશે ?
- ૪૨) ૩. ૧નું ૧૥૥ શેર ઘી મળે તો ૩. ૩૦૦ નું કેટલું ?
- ૪૩) ૧૧ શેરના ૭૥ રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?
- ૪૪) ૧૥ શેરના ૭૫ પતાસા ચઢે તો ૨૥ શેરના કેટલાં ચઢશે ?
- ૪૫) મણુ કારેલાનો ૧૥ રૂપીઆ તો ૦૥૥ મણુનું શું ?
- ૪૬) ૩. ૬ નું ૧૥૥ મણુ તો ૧ મણુનું શું ?
- ૪૭) ૨૥ મણુના ૧૨૥ રૂપીઆ તો મણુનું શું ?
- ૪૮) ૧૥ પાઇની એક પેન તો ૧૥ આનાની કેટલી ?
- ૪૯) ૩ આનાનું ૧ શેર તો ૩ પાવલીનું ?
- ૫૦) ૩. ૧૬૥નું ૧૥ મણુ તો ૧૭૥૥ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૫૧) ૨૥ મણુના ૧૨૥ રૂપીઆ તો ૭૥ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૫૨) ૪ શેરનો ૧૧ રૂપીઆ તો મણુનું શું ?

૨૬] બાળવર્ગનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” એક આનો.

- ૫૩) રૂ. ૯નું ૧૩૫ મણુ તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૫૪) રૂ. ૧૬નું ૧૪ મણુ તો ૩૭૫ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૫૫) ૨૧ શેર આના રૂ. ૨૬૫ બેસે તો રૂ. ૩૫૫૫ કેટલી આવશે ?
- ૫૬) ૩ મણુ ધીના રૂ. ૬૦ બેસે તો શેરનું શું ?
- ૫૭) રૂ. ૨૫ થી રૂ. ૭૨૫ એ કેટલા ગણ્યા છે ?
- ૫૮) રૂ. ૧૫૫૫ એક એવી ૭૩૫ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપી આવે ?
- ૫૯) રૂ. ૭૩૫૫ રૂ. ૧૫ કેટલીવાર છે ?
- ૬૦) રૂ. ૧૫૫૫ રૂ. ૭૩૫માં કેટલી વાર છે ?
- ૬૧) રૂ. ૪નું શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ?
- ૬૨) રૂ. ૫નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
- ૬૩) રૂ. ૮નું શેર તો રૂ. ૬નું કેટલું ?
- ૬૪) રૂ. ૯નું શેર તો રૂ. ૨નું કેટલું ?
- ૬૫) રૂ. ૪૫નું શેર તો રૂ. ૨નું કેટલું ?
- ૬૬) રૂ. ૨૫નું શેર તો ૪૦ પૈસાનું કેટલું ?
- ૬૭) રૂ. ૧નું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલું ?
- ૬૮) રૂ. ૧૫નું શેર તો રૂ. ૪૫૫ નું કેટલું ?
- ૬૯) રૂ. ૧નું શેર તો રૂ. ૪૫૫૫નું કેટલું ?
- ૭૦) રૂ. ૫૫૫નું શેર તો રૂ. ૫૫૫નું કેટલું ?
- ૭૧) રૂ. ૨૫નું શેર તો રૂ. ૫૨૫નું કેટલું ?
- ૭૨) રૂ. ૦)૫૫નું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
- ૭૩) રૂ. ૦)૫નું ૫ શેર તો મણુનું શું ?
- ૭૪) રૂ. ૧નું ૧૦ શેર તો ૧૫ મણુનું શું ?
- ૭૫) રૂ. ૩નું ૫૫ મણુ તો ૨૫ મણુનું શું ?
- ૭૬) રૂ. ૦નું ૧૫ શેર તો મણુનું શું ?
- ૭૭) રૂ. ૨નું શેર તો ૪ અધોળનું શું ?

- ૭૮) ૩. રાાનુ શેર તો ૨ નવટાકનું શું?
- ૭૯) ૩. ૬ાનું શેર તો પાશેરનું શું?
- ૮૦) ૩. રાનું શેર તો દશ રૂપીઆભારનું શું?
- ૮૧) ૩. ૮નું શેર તો ૧૮ પૈસાભારનું શું?
- ૮૨) ૩. પાનું શેર તો ૯ અધોળનું શું?
- ૮૩) ૩. ૭ા નું શેર તો ૪ નવટાકનું શું?
- ૮૪) ૩. ૧૭ા નું શેર તો ૨ પાશેરનું શું?
- ૮૫) ૩. ૨૧ા નું શેર તો ૩૦ રૂપીઆભારનું શું?
- ૮૬) ૩. ૮ાનું શેર તો ૦ાા શેરનું શું?
- ૮૭) ૩. પાનું શેર તો ૧૨ અધોળનું શું?
- ૮૮) ૩. રાાનું શેર તો દોઢ અચ્છેરનું શું?
- ૮૯) ૩. ૭ાાનું શેર તો ૬ નવટાકનું શું?
- ૯૦) ૩. ૨૨ાનું ૨ા શેર તો ૯ રૂપીઆનું કેટલું?
- ૯૧) ૩. ૦ાનું ૧૦ રૂપીઆભાર તો ૨ા શેરનું શું?
- ૯૨) ૩. ૦ાનું ૫ રૂપીઆભાર તો ૨ા શેરનું શું?
- ૯૩) ૩. ૦ાાનું ૨ા રૂપીઆભાર તો શેરનું શું?
- ૯૪) ૩. ૦)નું ૫ રૂપીઆભાર તો ૨ શેરનું શું?
- ૯૫) ૩. ૦ાાાનું ૭ા રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનું શું?
- ૯૬) ૩. ૧૧નું મણુ તો ૪ અઢીશેરીનું શું?
- ૯૭) ૩. ૩ આનાનું ૨ા શેર તો મણુનું શું?
- ૯૮) ૩. ૦)નું ૨ા શેર તો મણુનું શું?
- ૯૯) ૩. ૦)ાાનું ૨ા શેર તો મણુનું શું?
- ૧૦૦) ૩. ૦નું ૨ા શેર તો મણુનું શું?
- ૧૦૧) ૩. ૨ા શેરના ૩ આના તો ૦ા મણુનું શું?
- ૧૦૨) ૩. પાશેરનો ૧ા આનો તો ૨ શેરનું શું?

૨૮] બીજા ધોરણનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” ઢાઢ આનો.

- ૧૦૩) નવટાંકનો ૧૧ આનો તો શેરનું શું ?
- ૧૦૪) ૨૧ આનાનું નવટાંક તો ૨ અચ્છેરનું શું ?
- ૧૦૫) ૩. ૨૧નું ૫ શેર તો ૪ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૧૦૬) ૧૧૧ મણના ૩. ૮) તો ૧૫ શેરનું શું ?
- ૧૦૭) ૩. ૫ નું મણ તો ૩. ૧નું કેટલું ?
- ૧૦૮) ૩. ૮નું મણ તો ૩. ૨૧નું કેટલું ?
- ૧૦૯) ૩. ૦૧૧૧નું શેર તો ૧૧ શેરનું શું ?
- ૧૧૦) ૩. ૦૧૧ આનાનું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
- ૧૧૧) ૧૧ આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧૧ મણ ૩ શેરનું શું ?
- ૧૧૨) ૧૦ રૂપીઆભારના ૩ આના તો શેરનું શું ?
- ૧૧૩) ૩ શેરના ૩. ૯) તો ૦૧૧ મણનું શું ?
- ૧૧૪) ૩. ૦)૧૧૧નું ૧૧ શેર તો મણનું શું ?
- ૧૧૫) ૨૧૧ શેરનો ૩. ૧) તો ૧૧૧ મણનું શું ?
- ૧૧૬) ૩. ૦૧૧નું શેર તો મણનું શું ?
- ૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું શું ?
- ૧૧૮) ૮ પાછનું શેર દૂધ મળે તો ૮ આનાનું કેટલું આવે ?
- ૧૧૯) ૫ અધોળના ૭૧૧ આના તો શેરનું શું ?
- ૧૨૦) ૧૨ આનાનું મણ મીઠું મળે તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
- ૧૨૧) ૩. ૧૨૧નું મણ તો ૨૧૧ રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
- ૧૨૨) એક આનાનું ૨૧૧ અધોળ ઘી મળે તો ૩. ૧નું કેટલું ?
- ૧૨૩) ૩. ૦)૦૧૧નું અધોળ ઘી મળે તો ૩. ૦૧૧નું કેટલું ?
- ૧૨૪) ૨૧૧ શેરના ૩ આના તો શેર ૦૧૧નું શું આપવું ?
- ૧૨૫) ૧૧ શેર દૂધનો એક આનો તો ૩. ૧નું કેટલું ?
- ૧૨૬) એક આનાનું ૨૧૧ શેર તો ૨૧૧ મણનું શું ?
- ૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનું ૧ મણ તો ૨૧૧ શેરનું શું ?

- ૧૨૮) ૧. ગાંધીનું ૨૫ શેર તો ૩. પા નું કેટલું આવશે ?
- ૧૨૯) ૨૦ ધાના ૩૦ આના તો ૩ ધાનું થું ?
- ૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૨૫ શેર તો મળુનું થું ?
- ૧૩૧) ૬ આનાનું ૨૫ શેર તો મળુનું થું ?
- ૧૩૨) ૫૬ દોઢ પાંચ વટાવીએ તો કેટલી પાઈઓ આવશે ?
- ૧૩૩) ઠગા મળુના કોઠારમાંથી ૧૫ મળુના કેટલા ટોપલા ભરાશે ?
- ૧૩૪) મારી પોસે ૩૧૫ મળુ અનાજ છે કોઠારમાં ૪૦ મળુ માથા છે કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?
- ૧૩૫) ૩. ૦૫૫ કેટલી લઈ તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?
- ૧૩૬) ૩. ૭૨માં ૦૫૫ રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?
- ૧૩૭) ૩. ૦૫૫ લાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?
- ૧૩૮) ૩. ૫૫માંથી ૦૫૫ રૂપીઆની એક એવી કેટલી ચોપડી આવશે ને થું બચશે ?
- ૧૩૯) મને ૫હેલે દિવસે ૩. ૩૫૫, બીજે દિવસે ૩. ૧૫૫, ત્રીજે દિવસે ૩. ૨૫ અને ચોથે દિવસે ૩. ૧૫૫ ખર્ચ થયો. ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?
- ૧૪૦) ૩૫૫ મળુ જુવાર, ૨૫૫ ધઉ, અને ૭૫ મળુ બાજરી લાવ્યો. ત્યારે કેટલા મળુ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મળુની સરેરાસ કિંમત ૧૫ રૂપીઓ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?
- ૧૪૧) ૪૫૫ મળુ ૫ શેર ધઉમાંથી ૧૫ મળુ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા ?
- ૧૪૨) ઠગા શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧૫ મળુ થાય ?
- ૧૪૩) ૧૫ માઇલ ચાલતાં ૭૫ કલાક લાગે તો ૭૨ માઇલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે ?
- ૧૪૪) ૩. ૧)નું ૨૫૫૫૫ ૪૫૫૫ મળે તો ૩. ૭૦૦)નું કેટલું આવશે ?

- ૧૪૫) ૭૧ પાંચડીના ૩. ૧૭૭ા બેસે તો ૧૯ પાંચડીનું શું?
- ૧૪૬) ૩. ૨) ઋનું મણુ ૦ા ૭ા શેર તો ૩. ૦ાઋનું કેટલું?
- ૧૪૭) ૨૯ આનાની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?
- ૧૪૮) ૧ા રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૫ તસુનું શું ?
- ૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી તો ૯ નારંગીનું શું ?
- ૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ લખાય છે તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે?
- ૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪ા રૂપીઆ તો ૩ તસુનું શું ?
- ૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી ૦ાા ૩. વાળી ૬૯ ટોપી આવે ?
- ૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને ૧ા ૩. આપતાં ૩. ૪૯ા ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે?
- ૧૫૪) એક નિશાળમાં ૩૫ શેર પેંડા વહેંચ્યા, શેરના ૫ પેંડા થાય છે ત્યારે છોકરા કેટલા હશે?
- ૧૫૫) કયા કયા પલાખાનો જવાબ ૩૬, ૭૨, ૧૦૮ ને ૧૪૪ આવે?
- ૧૫૬) દરેક બિખારીને એકેક પાઈ આપતાં ૧ ૩. ની પાઈ વપરાઈ ત્યારે બિખારી કેટલા હશે?
- ૧૫૭) ૬૯ શેર ખરચી છે, દરેક સાધુને જો ૧ા શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય?
- ૧૫૮) ૩. ૪ા છે, બીજા ધોરણના “મુખગણિત શિક્ષક” નો ૧ા આનો બેસે છે, તો કેટલા “મુખગણિત શિક્ષક” આવશે?
- ૧૫૯) ૩. ૩૭ા માં ૧૫ છત્રી લાંબી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું બેસશે ?
- ૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના ૩. ૩ાા બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે?
- ૧૬૧) ૧૭ મણુ જુવારના ૩. ૪૨ા બેઠા તો ૩. ૧૫માં કેટલા મણુ જુવાર આવશે?

પાંચમા ધોરણનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” સવા બે આના. ૪૧]

- (૬૨) ૭૫ માણસ વચ્ચે ૧૧૨૥ ૩. વહેંચ્યા તો ૧૫ માણસના મ-
ળાને કેટલા રૂપીઆ થશે ?
- (૬૩) ૪૭ ખુરસીનો ૩. ૧૧૭૫ બેઠા તો ૬૯ ખુરસીનું શું બેશે ?
- (૬૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડીને બદલે ૩. ૨૫ વાળી કેટલી
ચોપડી આપવી ?
- (૬૫) ૩. ૮૫ માં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો ૩. ૩૫માં કેટલા ખડી-
આ આવશે ?
- (૬૬) ૬ મહીનામાં ૩. ૧૫૬ બચાવું છું તો ૩. ૨૩૪ બચાવવાને
કેટલો વખત લાગશે ?
- (૬૭) ૧૨ મણુ લોટના ૩. ૪૦ તો ૩૬ મણુનું શું ?
- (૬૮) ૧૫ ફેરીના ૩. ૩૫૫ તો ૩. ૫ માં કેટલી ફેરી આવશે ?
- (૬૯) ૧૭ મણુ દૂધના ૩. ૨૫૫ તો ૫૧ મણુનું શું ?
- (૭૦) ૧૩ ઘોડાના ૩. ૩૯૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે ?
- (૭૧) ૩૫ રૂ.માંથી ૩. ૧૫ વાળી ટોપીઓ લેતાં ૦૫ ૩. વધ્યો
ત્યારે કેટલી ટોપીઓ લીધી હશે ?
- (૭૨) ૩. ૨૫ વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં ૦૫ ૩. વધ્યો ત્યારે કેટલા
રૂપીઆ હોવા જોઈએ ?
- (૭૩) કંઈ સંખ્યાને ૧૫થી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે ?
- (૭૪) જો ૨૮ ૩. વધારે હોત તો ૭ રૂપીઆ વાળી ૧૩ ખુરસી લેતાં
૩ રૂપીઆ વધત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઈએ ?
- (૭૫) હું બજારમાં કેટલાક પૈસા લઈ ગયો, ૯ પૈસાની રેવડી, અને
૨ પૈસાના બેર લીધાં પણ મારા મામા મળ્યા તેમણે મને એક
આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું
કેટલા પૈસા લઈ નીકળેલો ?

સમાપ્ત.

‘તર્કશક્તિનું’ તાળું ઉઘાડનાર શ્રેષ્ઠ કુંચી !

“મુખગણિત શિક્ષક” જ છે કારણ ?

ઉત્તમ સર્ટિફિકેટો મળેલાં છે, નામ તેવું કામ છે.

પ્રાથમિકશાળાના “મુખગણિત શિક્ષક”

બાળવર્ગનો રૂ. ૦-૧-૦

પહેલા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૩

બીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૬

ત્રીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૬

ચોથા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦

પાંચમા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૩

ડી. જી. નં. ૬૩.

મીં છગનલાલ મોતીરામ શાહ તરફથી

આવેલી પ્રાથમિક શાળાના બાળવર્ગ, પહેલા, બીજા,

ત્રીજા, ચોથા, અને પાંચમા ધોરણનાં “મુખગણિત

શિક્ષક” ની બુકો અવલોકનમાં લેતાં તે વિદ્યાર્થી

તથા માસ્તરને ઘણી ઉપયોગી અને મદદગાર

થાય તેવી જણાય છે. મુખગણિતનો વિષય આ

પુસ્તકોથી ઘણો સરલ થાય છે. કામ ઘણું જ સંતોષ-

કારક છે. તા. ૨૦ માહે મે સને ૧૯૧૬ ઈસ્વી.-રાધનપુર.

V. V. Doshi.

સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ પ્રાયમરી સ્કુલ્સ, રાધનપુર-સ્ટેટ

➡ અમૂલ્ય સૂચના. ⬅

—મુખગણિત શબ્દ વાંચી છેતરાતા ના.
મુખગણિત માટે ચોપડી ખરીદતાં પહેલાં—

“મુખગણિત શિક્ષક” જરૂર જોજો
કારણ કે ?

- ૧) દેશી રાજ્યોએ ટેકસ્ટ બુક્સ, ઈ. લા. માટે મંજૂર કરેલા.
- ૨) કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ પસંદ કરેલા છે.
- ૩) વિદ્વાન સહૃદયોએ અંગિકાર કરેલા છે.

નામ તેવું જ કામ છે.

“મુખગણિત શિક્ષક” ભાગ ૧ થી ૬.

બાળવર્ગ. રૂ. ૦-૧-૦

ત્રીજા ધો. રૂ. ૦-૧-૬

પહેલા ધો. રૂ. ૦-૧-૩

ચોથા ધો. રૂ. ૦-૨-૦

બીજા ધો. રૂ. ૦-૧-૬

પાંચમા ધો. રૂ. ૦-૨-૩

☛ સુરત જિલ્લાનો નકશો. ત્રણ આના.

સુરત જિલ્લાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” સવા આનો.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની ➡

☛ પ્રશ્નોત્તર માળા. દોઢ આનો.

કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર-સુરત.

